

Серпенінова Ю. С. Визначення етапів контролю і моніторингу ліквідності банку / Ю. С. Серпенінова // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. пр. – Вип. 33. – Суми : УАБС НБУ, 2011. – С. 193–198. (0,25 др.арк.)

УДК 336.71

ВИЗНАЧЕННЯ ЕТАПІВ КОНТРОЛЮ І МОНІТОРИНГУ ЛІКВІДНОСТІ БАНКУ

Серпенінова Юлія Сергіївна

ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»

асистент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту

У статті визначено і проаналізовано етапи контролю і моніторингу ліквідності банку. Також надано характеристику видів контролю ліквідності банку та сформовано схему прийняття управлінських рішень залежно від виду відхилень показників моніторингу ліквідності банку.

Ключові слова: ліквідність банку, етапи здійснення контролю і моніторингу ліквідності банку, види контролю ліквідності банку, показники моніторингу ліквідності банку.

DETERMINATION OF THE BANK LIQUIDITY CONTROL AND MONITORING STAGES

Serpeninova Yuliya

In the article the bank liquidity control and monitoring stages are analysed. Description of bank liquidity control types are also given and the chart of administrative decisions are formed depending on the type of bank liquidity monitoring indexes rejections.

Keywords: bank liquidity, stages of bank liquidity control and monitoring realization, types of bank liquidity control, indexes of bank liquidity monitoring.

Постановка проблеми. Впровадження контролю і моніторингу ліквідності банку є необхідною умовою стабільного функціонування банку,

подальшого планування і прогнозування, покращення показників діяльності банку. Результати, отримані в процесі контролю і моніторингу ліквідності банку є основою для прийняття адекватних управлінських рішень відповідними підрозділами банку та коригування планів при зміні ситуації. Особливої актуальності набуває впровадження контролю і моніторингу ліквідності з огляду на негативні наслідки кризи ліквідності як вітчизняного так і світового грошового ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різноманітні аспекти банківської ліквідності є предметом наукових робіт багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців. Зокрема, дослідження ліквідності можна зустріти в роботах таких вітчизняних економістів, як О. В. Васюренко, І. Б. Івасів, А. О. Єпфіанов, М. І. Савлук, І. В. Сало, О. І. Лаврушин та ін. [1, 2, 3, 4]. Серед зарубіжних економістів дослідження ліквідності банку можна зустріти в роботах Пітера С. Роуза, Джозефа Ф. Сінкі та ін. [5, 6]. Необхідність та доцільність впровадження контролю і моніторингу ліквідності банку затверджено «Принципами ефективного управління ліквідністю у банківських установах» [7], розроблених Базельським комітетом.

Не вирішені раніше частини проблеми. Не дивлячись на велику кількість публікацій, присвячених різноманітним питанням управління ліквідністю банку, поза увагою залишаються питання щодо контролю і моніторингу ліквідності банку. Додаткового дослідження потребує визначення етапів контролю і моніторингу ліквідності банку та надання їх детальної характеристики.

Метою статті є розробка етапів контролю і моніторингу ліквідності банку, визначення видів контролю ліквідності банку та побудова схеми прийняття управлінських рішень залежно від виду відхилень показників моніторингу ліквідності банку .

Виклад основного матеріалу. Контроль і моніторинг ліквідності є взаємодоповнюючими і взаємозалежними процесами, що дозволяє їх вважати системою, яка визначається взаємозв'язками між об'єктами і суб'єктами

контролю і моніторингу. Враховуючи вищезазначене, контроль і моніторинг ліквідності банку запропоновано здійснювати поетапно, починаючи від постановки завдань та вибору об'єкта і виду контролю і моніторингу ліквідності, закінчуючи прийняттям управлінських рішень щодо усунення виявлених відхилень (рис. 1).

Рис. 1. Етапи контролю і моніторингу ліквідності банку

На першому етапі здійснюється вибір об'єкта і виду контролю ліквідності банку. Об'єктом контролю виступають конкретні управлінські рішення щодо управління ліквідністю. Вибір об'єкта і завдань контролю залежить від виду контролю ліквідності банку (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика видів контролю ліквідності банку

Вид контролю ліквідності	Період	Відповідальний підрозділ	Мета і завдання контролю ліквідності банку
Стратегічний контроль ліквідності банку	Рік Півріччя Квартал	Спостережна рада банку Правління банку	Забезпечення ефективності управління ліквідністю банку
Поточний контроль ліквідності банку	Квартал Місяць Декада	Комітет управління активами і пасивами Підрозділ ризик-менджменту	<ul style="list-style-type: none"> - Спостереження за процесом управління ліквідністю банку; - забезпечення виконання поточних планів; - виявлення відхилень фактичних показників від планових; - діагностика, планування і прогнозування на основі даних моніторингу; - аналіз чинників, що впливають на ліквідність
Оперативний контроль ліквідності банку	Декада Тиждень День	Підрозділ ризик-менджменту Казначейство	<ul style="list-style-type: none"> - Забезпечення прийняття оперативних управлінських рішень з метою нормалізації процесу управління ліквідністю банку; - своєчасне коригування поточних планових показників; - оперативне реагування при відповідній зміні зовнішнього середовища, або внутрішньої роботи банку.

На другому етапі розробляється система моніторингу ліквідності банку, яка становить основу контролю. Національним банком рекомендовано впровадження системи моніторингу, що базується на методі єдиного фондового пулу або на ідентифікації розривів ліквідності за активами і зобов'язаннями у національній та іноземній валютах [8]. Однією з основних причин виникнення ризику ліквідності є невідповідність за строками і сумами залучених і розміщених коштів, оскільки метод фондового пулу не враховує джерела активних операцій, то, на нашу думку, найбільші

можливості для контролю і моніторингу надає аналіз розривів ліквідності з розрахунком відповідних показників моніторингу ліквідності. Такий підхід враховує різні аспекти ліквідності банку: ліквідність активів, ліквідність пасивів, ліквідність балансу; дає можливість завчасно попередити виникнення можливих проблем з ліквідністю та враховувати ризик надлишкової ліквідності.

Моніторинг ліквідності банку пропонуємо поділити на наступні етапи:

1. На першому етапі визначаються завдання моніторингу ліквідності банку. Основними завданням моніторингу ліквідності банку визначення складу контрольних показників, меж відхилень, порядку та форм звітності; постійне спостереження за показниками ліквідності, виявлення відхилень фактичних показників від планових, на основі яких робиться оцінка і прогноз на майбутні періоди.

2. Другий етап передбачає побудову і застосування системи якісних і кількісних показників моніторингу ліквідності банку. Ліквідність банку визначається трьома складовими: ліквідністю активів, ліквідністю пасивів і ліквідністю балансу. Відповідно кожна з цих складових потребує аналізу, який здійснюється за допомогою розрахунку абсолютних і відносних показників.

3. На третьому етапі визначається періодичність і форми звітності щодо виконання показників ліквідності. Періодичність залежить від терміновості реагування, відповідно, контрольний період становить день, декаду, тиждень, місяць, квартал. Форми звітності повинні містити наступну інформацію: фактичне значення показників ліквідності банку; відхилення фактичних показників від планових; причини відхилень.

4. На четвертому етапі відбувається аналіз динаміки показників, виявлення відхилень фактичних показників від планових. При цьому виділяють позитивні і негативні відхилення. В свою чергу, позитивні відхилення розподіляються на суттєві і несуттєві, негативні відхилення можуть мати допустимі і критичні значення.

Завершальним етапом контролю ліквідності банку є аналіз причин виявлених відхилень та прийняття управлінських рішень щодо шляхів їх усунення (рис. 2).

Рис. 2. Схема прийняття управлінських рішень залежно від виду відхилень показників моніторингу ліквідності банку

Запропонована схема прийняття управлінських рішень залежно від виду відхилень показників моніторингу ліквідності банку всебічно враховує можливі проблеми з ліквідністю банку, що дозволяє передбачити виникнення ризику ліквідності та завчасно попередити негативні наслідки як дефіциту, так і надлишку ліквідних коштів.

Висновки. Контроль і моніторинг ліквідності є важливими фінансовими методами управління ліквідністю банку. Рівень організації системи контролю і моніторингу ліквідності банку, що передбачає поетапну

її реалізацію, визначає ефективність впроваджуваної банком політики, забезпечує концентрацію уваги на пріоритетних питаннях управління ліквідністю, що сприяє удосконаленню функціонування банку в цілому.

Список літератури

1. Васюренко О. В. Банківський менеджмент : посіб. / О. В. Васюренко. – К. : Академія, 2001. – 313, [7] с.
2. Єпіфанов А. О. Операції комерційних банків : навч. посіб. / А. О. Єпіфанов, Н. Г. Маслак, І. В. Сало. – Суми : Університетська книга, 2007. – 522, [6] с.
3. Івасів І. Б. Ліквідність банку в умовах маркетингоорієнтованого менеджменту / Івасів І. Б. // Фінанси України. – 2003. – № 1. – С. 109–116.
4. Сало І. В. Фінансовий менеджмент банку : навч. посіб. / І. В. Сало, О. А. Криклій. – Суми : Університетська книга, 2007. – 313, [7] с.
5. Синки Дж., мл. Управление финансами в коммерческих банках / Дж. Ф. Синки, мл. – пер. с англ. 4-го изд. – М. : Gatallaxy, 1994. – 937, [25] с.
6. Роуз Питер С. Банковский менеджмент / Питер С. Роуз. – пер. с англ. – М. : Дело, 1997. – 743, [1] с.
7. Принципи ефективного управління ліквідністю у банківських установах [Електронний ресурс] / Базельський комітет з Банківського Нагляду. – Базель. – Лютий 2000 р. Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/Bank_supervision/Risks/index.htm
8. Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України [Електронний ресурс] : постанова Правління Національного банку України від 02.08.2004 № 361. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/Bank_Supervision/Risks

